

EUROPAKRISEN

Visst kan man lösa Greklandskrisen med lite god vilja och lite friska grepp.

Valet i Grekland ledde till att allt fler greker sade nej till fortsatt åtstramningspolitik. Genom att Syriza blev största parti, felar det nu 2 mandat till hälften av parlamentets röster. Därmed har en mycket besvärlig situation skapats. Syriza är ett parti som saknar ett gott anseende; det är populistiskt. Att en så stor del av valmanskåren stöder ett sådant udda parti innebär ett starkt besked till resten av EU. Grekerna anser sig vara illa behandlade av sina europeiska "vänner".

Det finns uppenbarligen ett inslag av desperation, när så många röstar på ett populistiskt parti. Arbetslösheten och svälten i Grekland har växt kraftigt under återhållsamhetens stjärna. Trots att man har "hjälpt" Grekland har landets utlandsskuld växt från 109 % till det enorma 175 % av GDP under de senaste sex åren trots skattehöjningar och brutala nedskärningar i statsbudgeten. En sådan skuld är inte möjlig att betala. Stora problem vid skatteuppbörd är fortfarande olösta. Det beror visserligen på att grekerna inte vet hur de skall lösas, men kunnandet tillförs inte genom att landet svälter. Kunnandet brister, korrruptionen är förödande och viljan att lösa problemen har så småningom infunnit sig, men tiden är inte längre knapp, den har runnit ut.

I det här läget vrider alla iakttagare av krisen sina händer i förtvivlan. Och det är sannerligen inte bara de kloka tillropen man hör. En del av pressens hejarop verkar rent ut en smula stupida. Den hårda linjens företrädare upprepar sina gamla förslag som inte lett till någonting gott. Fem år av fru Merkels strikta återhållsamhetspolitik har lett till att de södra länderna i Eurozonen har fastnat praktiskt taget utan tillväxt och med en smärtsam arbetslöshet. Deflationen börjar märkas så att skuldbördan växer trots den svåra åtstramningen.

Det här har varit en långvarig kris. Sverige gick på sin tid med i den Europeiska Unionen, men valde i folkomröstning att stå utanför eurosamarbetet. Det gick inte att övertala valmanskåren om att fördelarna överträffade nackdelarna. I dag framstår det som ett klokt val. Men det går inte att missta sig på att det var ett val som förde med sig bitterhet och besvikelse från deras sida, som önskat sig ett fullt medlemskap. Ytterst handlade det valet om i vilken grad politiken skall fatta detaljbeslut inom det ekonomiska området; om vi skulle ha en kommandoekonomi eller inte.

Som förhållandena har utvecklats tyder mycket på att ett beslut om gemensam valuta för Europa förutsätter en viss grad av kommandoekonomi. När alternativen blev klart genomlysta ledde fria val till att valmanskåren sade nej till gemensam valuta. Så blev det i Sverige där det blev en både livlig och upplysande debatt inför valet och i Grekland där verkligheten i form av svältande barn och arbetslöshet verkligen trängde sig på.

Till den aktuella historien hör att t.ex. Sanna Rayman i SvD beskrev det grekiska valet som en uppslutning under Karl Marx's fanor. Det handlade väl i Grekland ungefär lika mycket om Karl Marx som det en gång gjorde här i Sverige, där han knappast var nämnd i debatten. Men det var i stället en fråga om vilka alternativ, som stod till buds. I detta sammanhang är det också värt att nämna att beslut om euron genom folkomröstning har efterfrågats i en rad europeiska länder utan att det har accepterats av EU-eliten. Till detta hör också att ett fritt betalningssystem både bärs av starka demokratiska principer och stöder sådana principer. Man behöver nog inte vara paranoid för att här tycka sig se en struktur.

När eurons vara eller inte vara i Sverige diskuterades framhölls från tillskyndarnas sida att gemensam valuta visst fungerade över stora områden, se t.ex. USA. Men för att en gemensam valuta skall fungera krävs bl.a. att produktion fritt kan förflyttas inom valutaområdet. Så fungerar det i USA där man har samma språk och lagstiftning. När produktionen i de östra staterna började bli detaljstyrd av lokala och fackliga intressen flyttade produktionen ner mot sydväst där effektiviteten snabbt kunde mångdubblas. Så är inte fallet i Europa. Och så har det tydligen inte fungerat i Grekland. Här spelar andra olikheter också in. I Grekland har det rått ett motsatsförhållande mellan styrande skikt i samhället och de skikt där det konkreta arbetet utförs. Det har varit en form av korruption där genomsnittsgreken förhållandevis skamlöst och till synes av gammal vana har skojar sin överhet.

I den allmänna diskussionen poängteras att Grekland har lånat pengar och är därför skyldigt att betala tillbaka dem. Så förhåller det sig. Men det är också ett oomtvistat förhållande att de centrala organen i Tyskland och EU frivilligt har organiserat utlåningen av de pengar, som Grekland har lånat. Ansvar för detta försöker Tyskland f.n. att sopa under mattan. Den kreditprövning som borde föregå beslut om lån verkar inte, om den överhuvudtaget har förekommit, inte ha varit professionellt utförd. Man får intrycket att någon högt placerad politiker i stället har gett order om att Greklandslånen skulle beviljas. Basta. Vid en professionell behandling hade utlånanen dessutom försäkrat sig om goda säkerheter.

För mig leker analogin med Hansestadt Wismar i hågen, som 1803 på hundra år förpantades till Hertigen av Mecklenburg-Schwerin för att familjen Bernadotte skulle slippa betala ett skadestånd. 1903 valde Sverige att inte lösa lånet. Nog hade man kunnat tänka sig att på liknande sätt hitta en lagom stor grekisk ö som pant. Det är en teknik, som kunde användas vid en ev. framtida omförhandling av lånen.

Det är för Europas framtids skull angeläget att våra många kriser får en lösning. Det är angeläget att vi inte drar ut på de här kriserna till en halvpermanent del av Europas struktur. Tillväxten av populistiska partier i nästan samtliga länder visar att vi är på fel väg. Vi måste lösa de många kriserna och börja arbeta på att få ordning på ekonomierna så att vi kan arbeta på att bygga trygga och bra samhällen i länderna. Om vi inte ordnar en hoppfull framtid kommer det att bli en väldigt besvärlig period – alldeles i onödan. Fråga fru Merkel hur länge hon och hennes gelikar tänker sitta som proppar för hälsosam utveckling och fråga vad det är för samhälle vi får efter ytterligare flera år på det här viset.

Wilhelm Otto.
Fil.dr.